

ԵՐԵՎԱՆԻ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ

ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏ

ԵՊՀ ԻՐԱՎԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՖԱԿՈՒԼՏԵՏԻ
ՊՐՈՖԵՍՈՐԱԴԱՍԱԽՈՍԱԿԱՆ ԿԱԶՄԻ
ԳԻՏԱԺՈՂՈՎԻ ՆՅՈՒԹԵՐԻ
ԺՈՂՈՎԱԾՈՒ

1(3) 2019

ԵՊՀ հրատարակչություն
Երևան - 2020

Հրատարակության և երաշխավորել
ԵՊՀ գիտական խորհուրդը

Գլխավոր խմբագիր՝
իրավ. գիտ. դոկտոր, պրոֆեսոր,
ՀՀ ԳԱԱ ակադեմիկոս Գ. Մ. Ղազինյան

Գլխավոր խմբագրի տեղակալներ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Մ. Հայկյանց
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Կ. Ա. Գևորգյան

Խմբագրակազմ՝
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Հ. Գաբուրյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ս. Ա. Դիլբանդյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Ա. Գ. Վաղարշյան
իրավ. գիտ. թեկնածու,
դոցենտ Վ. Ն. Այվազյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Ստեփանյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Դ. Ավետիսյան
իրավ. գիտ. դոկտոր,
պրոֆեսոր Վ. Վ. Հովհաննիսյան

Հիմնադիր և հրատարակիչ՝
Երևանի պետական
համալսարան

Խմբագրության հասցեն՝ ՀՀ,
0025, Երևան, Ալեք
Մանուկյան 1, ԵՊՀ
իրավագիտության
ֆակուլտետ:
Հեռ.՝ 060-71-02-43

Էլ. կայք՝ publications.ysu.am
publishing.ysu.am

Խմբագրությունը կարող է
հրապարակել նյութեր՝
համամիտ չլինելով
հեղինակների
տեսակետներին:

e-mail: law@ysu.am
Տպագրական 18.75 մամուլ:

Տպաքանակը՝ 100
Հանձնված է շարվածքի՝
15.01.2020
Հանձնված է տպագրության՝
19.08.2020

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Գևորգ Դանիելյան
ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿՈԼԻԶԻԱՆԵՐԻ ԵՎ ՕՐԵՆՍԴՐԱԿԱՆ ԲԱՅԵՐԻ
ՀԱՂԹԱՀԱՐՄԱՆ ԱՐԴԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ 5

Սամվել Մուրադյան
ԲԱՆԿԱՅԻՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ
ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ..... 27

Սայադ Բադալյան
ԸՆԴԵՐՔՕԳՏԱԳՈՐԾՄԱՆ ՈԼՈՐՏՈՒՄ ՀՈՂԱՅԻՆ ՀԱՐԱԲԵՐՈՒ-
ԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ..... 43

Կարեն Ամիրջյան
ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱԳԱՀԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ՊԱՏԱՄԽԱՆԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐԸ 61

Արմեն Ասատրյան
ՄԱՐԴՈՒ ԿԱՐԳԱՎԻՃԱԿԻ ՀԻՄՆԱՀԱՐՑԵՐԸ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ
ՀԱՏՈՒԿ ՌԵԺԻՄՆԵՐԻ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐՈՒՄ 71

Նարինե Դավթյան
ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ ԿԵՆՍԱԳՈՐԾՈՒՄԸ ՈՐՊԵՍ ԻՐԱՎՈՒՆՔԻ
ԷՈՒԹՅԱՆ ՆՅՈՒԹԱԿԱՆԱՑՈՒՄ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ
ՀԱՐԱԲԵՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՈՒՄ..... 91

Տաթևիկ Դավթյան
ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԵՎ ՀԱՐԱԿԻՑ ԻՐԱՎՈՒՆՔՆԵՐԻ
ԿՈԼԵԿՏԻՎ ԿԱՌԱՎԱՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ 98

Նորա Կարապետյան
ՈՐՈՇ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄՆԵՐ ԿԵՂԾ ԱՍՈՒՄՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԵՎ
ԿԵՂԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ
ՀՆԱՐԱՎՈՐ ՓՈՒՍԶԴԵՅՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ..... 130

Արմենուհի Զիֆլիկյան
ԱՆՋԻ ՊԱՏՎԻ, ԱՐԺԱՆԱՊԱՏՎՈՒԹՅԱՆ և ԳՈՐԾԱՐԱՐ ՀԱՄԲԱՎԻ
ԱՐԱՏԱՎՈՐՈՒՄՆ ՈՒ ՆՍԵՄԱՑՈՒՄԸ ԶԱՆԳՎԱԾԱՅԻՆ
ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ 140

Աննա Վարդապետյան

Փոխդասվաստագրման ընթացքում ընդգրկված ԿԱՏԱՐՎՈՂ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՔՐԵԱԻՐԱՎԱԿԱՆ ՈՐԱԿՄԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ՀՀ ԳՈՐԾՈՂ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ և ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ ՀԱՄԵՄԱՏԱԿԱՆ ՎԵՐԼՈՒԾՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ.....	152
Ժենյա Ստեփանյան	
ԱՆՁՆԱԿԱՆ ԿԱՄ ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԳԱՂՏՆԻՔԻ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐԸ ՔՐԵԱԿԱՆ ԻՐԱՎՈՒՆՔՈՒՄ	163
Հեղինե Գրիգորյան	
ՊԼԱՍՏԻԿ ՇՇԵՐԻ ԴԵՊՈԶԻՏԱՅԻՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ԿԻՐԱՌՄԱՆ ՀԵՌԱՆԿԱՐՆԵՐԸ ՀՀ-ՈՒՄ. ԻՐԱՎԱԿԱՆ ԿԱՐԳԱՎՈՐՄԱՆ ՈՐՈՇ ՀԱՐՑԵՐ	183
Аида Искоян	
НЕКОТОРЫЕ АСПЕКТЫ СООТНОШЕНИЯ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ПРАВА СО СМЕЖНЫМИ ОТРАСЛЯМИ ПРАВА И ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА	203
Անի Միքայելյան	
ԻՆՏԵՐՆԵՏ ՎԵՃԵՐՈՎ ԳՈՐԾԵՐԻ ԵՆԹԱԿԱՅՈՒԹՅԱՆ ԱՌԱՆՁԱՀԱՏԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ	221
Սամվել Դիրանյան	
ԳԱՂՏՆԻ ՔՆՆՉԱԿԱՆ ԳՈՐԾՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԱՏԱՎԱՐԱԿԱՆ ԲՆՈՒՅԹԸ ԵՎ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆՆ ԸՍՏ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՆՈՐ ՕՐԵՆՍԳՐՔԻ ՆԱԽԱԳԾԻ	246
Վահե Ենգիբարյան	
ՑՈՒՑՄՈՒՆՔԻ ՁԵՎԱՎՈՐՄԱՆ ՀՈԳԵԲԱՆԱԿԱՆ ԳՈՐԾԸՆԹԱՅԻ ՓՈՒԼԵՐՆ ՈՒ ԴԻԱՆՑՆ ՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ ՀԱՐՑԱՔՆՆՈՒԹՅԱՆ ՏԱԿՏԻԿԱՅԻ ՀԱՄԱՏԵՔՍՈՒՄ	257
Տարթևիկ Սուջյան	
ԱՆՉԱՓՈՒՆԱԿՆԵՐԻ ԱՐԴԱՐԱԴԱՏՈՒԹՅԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳԻ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱՅՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՍԿԶԲՈՒՆՔԸ ԵՎ ՎԵՐԱԿԱՆԳՆՈՂԱԿԱՆ ՄԵԽԱՆԻԶՄՆԵՐԸ՝ ՈՐՊԵՍ ԵՐԵԽԱՅԻ ԼԱՎԱԳՈՒՅՆ ՇԱՀԻ ԱՊԱՀՈՎՄԱՆ ՄԻՋՈՑՆԵՐ	271

ՈՐՈՇ ՆԿԱՏԱՌՈՒՄՆԵՐ ԿԵՂԾ ԱՍՈՒՄՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ
ԵՎ ԿԵՂԾ ԳՈՐԾԱՐՔՆԵՐԻ ԻՐԱՎԱԿԱՆ
ԿԱՐԳԱՎՈՐՈՒՄՆԵՐԻ ՀՆԱՐԱՎՈՐ
ՓՈԽԱԶԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Նորա Կարապետյան
*ԵՂՀ քաղաքացիական իրավունքի ամբիոնի դոցենտ,
իրավ. գիտ. թեկնածու*

Առանց ընտանիք կազմելու մտադրության ամուսնությունների կնքումից մենք հայերս երբեք չենք խորշել՝ այլ երկրի քաղաքացիություն ձեռք բերելուց մինչև զինվորական պարտադիր զինվորական ծառայությունից խուսափելու նպատակներից ելնելով:

Այնուամենայնիվ՝ մի շարք խնդիրներ, այս ոլորտի իրավական կարգավորումների առումով, մեր կարծիքով, առկա են:

Վերջին շրջանում ամուսնության ինստիտուտի զարգացումը, ամուսնության ժամանակ կողմերի իրավունքների և պարտականությունների ծավալը փոխադարձ համաձայնությամբ որոշելու օրենսդրությամբ սահմանված հնարավորության ընդլայնման արդյունքում ավելի ու ավելի մեծ թվով գիտնականներ են գալիս այն եզրահանգման, որ ամուսնությունը պայմանագրի տարատեսակ է կամ առնվազն ունի դրան բնորոշ գծեր¹: Անկախ նրանից՝ մենք հարում ենք իրավաբանական գրականության մեջ առկա այդ տեսակետին, թե ոչ, չենք կարող չընդունել, որ ամուսնությունը փոխադարձ, հանդիպակաց կամքի արտահայտություն է պետական մարմնի առաջ, սակայն ունի նաև գործարքին բնորոշ գծեր:

Քաղաքացիական իրավունքի որոշիչ ազդեցությունը ընտանեկան իրավունքի վրա աներկբա է, պետք է ընդունել նաև անվավեր գործարքների և ամուսնության անվավերության իրավական կար-

¹ Ավելի մանրամասն տե՛ս Антокольская М. В. Семейное право, М., 2010, էջ 112, 114:

գավորումների փոխազդեցությունները: Պատահական չէ, որ մի շարք եվրոպական երկրներում անվավեր ամուսնությունները գործարքների նմանությամբ բաժանվում են վիճարկելիի և առոչնչի՝ իրենց բնորոշ առանձնահատկություններով¹: Կան գիտնականներ, որոնք գտնում են, որ ամուսնության անվավերության հիմքերի դասակարգումը քաղաքացիական իրավունքի անվավեր գործարքներին վերաբերող դրույթների անալոգիայի արդյունքն է²:

Չի կարելի հերքել նաև կեղծ ամուսնությունների իրավական կարգավորումների վրա կեղծ գործարքների իրավական կարգավորումների ազդեցությունները (կամ ինչպես ստորև կտեսնենք դրանց անհրաժեշտությունը): Նույնիսկ հասկացությունների համեմատությունը ցույց է տալիս դրանց նույնանման լինելը. ՀՀ քաղաքացիական օրենսգիրքը կեղծ գործարքը սահմանում է որպես առերևույթ, առանց համապատասխան իրավական հետևանքներ առաջացնելու մտադրության կնքված գործարք, ընտանեկան օրենսգիրքը՝ համանմանությամբ՝ առանց ընտանիք ստեղծելու մտադրության (այսինքն՝ առանց ամուսնության նպատակի) ամուսնության գրանցումը:

Ինչպես կեղծ գործարքների դեպքում՝ կեղծ ամուսնության կնքումը միշտ ենթադրում է այլ նպատակ, քան ընտանիքի ստեղծումն է (որպես կանոն՝ ոչ օրինական)՝ գույքային կամ ոչ գույքային շահ: Կեղծ ամուսնություն կնքելով կողմերը կամ նրանցից մեկը այն օգտագործում է որպես շահադիտական, անպատշաճ նպատակների հասնելու օրինական միջոց՝ ամուսնության գրանցումից բխող անձնական և գույքային բարիքներ՝ տարբեր եղանակներով անօրինական ստանալու համար՝ բնակտարածության օգտագործման

¹ The Historical evolution of the concepts of void and voidable marriages, Paul J. Goda S.J., Santa Clara University School of Law, էջ 297.

² Т.И. Александровна, Некоторые проблемы недействительности брака по российскому законодательству и законодательству государств-участников Содружества Независимых Государств и Балтии, https://e-notabene.ru/lr/article_810.html.

իրավունք, հաշվառման կամ ժառանգության իրավունք և այլն¹:
Կ. Ա. Նայդենովան կեղծ ամուսնության կնքումը նույնիսկ անվա-
նում է գործարք, որով քաղաքացիներից մեկը ստանում է իր պա-
հանջմունքների բավարարումը, իսկ մյուսը՝ դրամական փոխա-
տուցում²:

Նույնն են և՛ գործարքները, և՛ ամուսնությունը կեղծ ճանաչելու
եղանակը, բացառապես դատական կարգով, ինչպես նաև իրավա-
կան հետևանքները՝ նման իրավաբանական ակտերը որևէ իրավա-
կան հետևանք չեն առաջացնում՝ բացառությամբ օրենքով նախա-
տեսված հետևանքների:

Բոլոր այն երկրներում, որոնց փորձը մեր կողմից ուսումնա-
սիրվել է³, ամուսնության անվավեր ճանաչումը կարող է կատարվել
բացառապես դատական կարգով: Սակայն տարբերություն կա, ինչ-
պես արդեն նշվեց, դասակարգման և վիճարկման հնարավորությո-
ուն ունեցող սուբյեկտային կազմի առումով:

Չնայած քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 3-րդ
հոդվածի 1-ին մասում ամրագրված ընդհանուր կարգավորմանը, որ
յուրաքանչյուր անձ իրավունք ունի սույն օրենսգրքով սահմանված
կարգով դիմելու դատարան՝ Սահմանադրությամբ, օրենքներով և
այլ իրավական ակտերով սահմանված կամ պայմանագրով նախա-
տեսված իր իրավունքների և օրինական շահերի պաշտպանության
համար, այնուամենայնիվ Ընտանեկան օրենսգրքի համաձայն՝ կեղծ
ամուսնությունը անվավեր ճանաչելու պահանջ ներկայացնելու
իրավունք ունի բացառապես՝ ամուսնության կեղծ լինելու մասին
չիմացող ամուսինը:

¹ А.В. Маркосян, Фиктивные семейно_правовые состояния էջ 57, Вестник
Российской правовой академии, N 4, 2007.

² К. А. Найденова Фиктивный брак и сделки, противоречащие основам пра-
вопорядка и нравственности. Сходства и различия, Проблемы совершенство-
вания российского законодательства. Барнаул 2019, էջ 212.

³ Տե՛ս Ռուսաստանի Դաշնության, Բելառուսի, Լիտվիայի, Չեխիայի օրենս-
դրությունները:

Միջազգային փորձն այս առումով տարբերվում է ՀՀ իրավական կարգավորումից: Որպես կանոն, բացի բարեխիղճ ամուսնուց, ամուսնությունը վիճարկելու հնարավորություն ընձեռնվում է նաև այլ սուբյեկտների:

Այսպես՝ Ռուսաստանի Դաշնության ընտանեկան օրենսգրքի 28-րդ հոդվածի համաձայն՝ նման հնարավորություն ունի ինչպես բարեխիղճ ամուսինը, որը չգիտեր ամուսնության կեղծ լինելու մասին, այնպես էլ դատախազը¹:

Բելառուսում ամուսնության անվավերության պահանջ կարող է ներկայացվել այդպիսի ամուսնություն կնքած անձանց կողմից, ինչպես նաև այն անձանց կողմից, որոնց իրավունքները խախտվել են նման ամուսնության կնքմամբ: Բացի այդ, նման պահանջ կարող են ներկայացնել նաև խնամակալության և հոգաբարձության մարմինները, օրենքով նախատեսված դեպքերում դատախազը, իսկ այն դեպքերում, երբ Բելառուսի քաղաքացու և օտարերկրյա քաղաքացու կամ Բելառուսում մշտական բնակություն ունեցող, քաղաքացիություն չունեցող անձի հետ կնքված ամուսնությունը հիմք է հանդիսացել օտարերկրացուն կամ քաղաքացիություն չունեցող անձին Բելառուսում մշտական բնակության թույլտվություն ստանալու համար, Ներքին գործերի մարմինները:

Բուլղարիայի օրենսդրությամբ ամուսնության անվավերության պահանջ ներկայացնելու իրավունք ունեն բարեխիղճ ամուսինը և դատախազը:

Իտալիայում նման հնարավորություն ունի ամուսիններից մեկը, եթե կնքվել է կեղծ ամուսնություն: Սակայն այն դեպքում, եթե կեղծ ամուսնությունը կնքվել է, օրինակ, քաղաքացիություն ձեռք բերելու նպատակով, ապա այն հետապնդվում է քրեական օրենսգրքով:

¹ http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_8982/d924d3ee5e09_fa8c-6f3d0d8265b05a1e016b9236/.

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում ներգաղթի նպատակով կեղծ ամուսնության կնքումը նույնպես հանցագործություն է¹:

Գերմանիայում կեղծ ամուսնությունը՝ կնքված բնակության իրավունք կամ սոցիալական արտոնություններ ստանալու նպատակով, պատժվում է մինչև 3 տարի ազատազրկմամբ, ինչպես նաև խոշոր տուգանքով²:

Ղազախստանի և Ուզբեկստանի օրենսդրությամբ՝ կեղծ ամուսնությունը վիճարկելու իրավունք ունեն դատախազը և բարեխիղճ ամուսինը: Կարգավորումը նույննում է Ռուսաստանի Դաշնության կարգավորումների հետ, քանի որ այս երկրներում դեռևս շարունակում է գործել դատախազական ընդհանուր հսկողության համակարգը:

Վիճարկող սուբյեկտների նույն շրջանակն է գործում նաև Լիտվայում³:

Միջազգային օրենսդրության ուսումնասիրությունը ևս ցույց է տալիս, որ կեղծ ամուսնությունը վիճարկող սուբյեկտների շրջանակի այդքան նեղացումն ընդունված չէ:

Հայաստանի Հանրապետության ընտանեկան օրենսգրքով ամրագրված կարգավորումը, մեր խորին համոզմամբ, հանգեցնում է մի քանի խնդիրների.

Նախ՝ ստացվում է, որ եթե կեղծ ամուսնություն կնքվել է ամուսինների փոխադարձ համաձայնությամբ և երկուսն էլ իմացել են ամուսնության կեղծ լինելու մասին, եթե նույնիսկ այդ գործողությունը պարունակել է հանցագործության բոլոր հատկանիշները և դրա վերաբերյալ կա դատավճիռ, որտեղ փաստվել է ամուսնության կեղծ լինելը, ամուսնությունը չի կարող անվավեր ճանաչվել, քանի որ

¹ The Historical Evolution of the Concepts of Void and Voidable Marriages
Paul J. Goda S.J. *Santa Clara University School of Law*, pgoda@scu.edu.

² И.П. Альбикив *Некоторые правовые аспекты сущности брака, Семейное и жилищное право* 2012 N2 www.consultant.ru.

³ Стк՝ https://e-justice.europa.eu/content_member_state_law-6-en.do.

չկա բարեխիղճ ամուսին: Մեր կարծիքով նշված դեպքում պետական մարմինները՝ կա՛մ Քաղաքացիական կացության ակտերի գրանցման մարմինը կա՛մ դատախազությունը պետք է պարտավորություն ունենան, ոչ միայն իրավունք, դատավճռի առկայության դեպքում դիմել դատարան և ամուսնության անվավերությունը ճանաչելու պահանջ ներկայացնել: Սա ամենևին չի նշանակում վերադարձ անցյալին, այլ մեր կարծիքով իրավական անվտանգության խնդիր է:

Մյուս խնդիրը այլ շահագրգիռ անձանց իրավունքների պաշտպանությունն է: Պատահական չէ, որ առոչինչ գործարքների համար, որի տարատեսակներից է կեղծ գործարքը, դատարան դիմող սուբյեկտների շրջանակը, ի տարբերություն վիճահարույցի, սահմանափակված չէ: Մեր խորին համոզմամբ, նույնանման իրավական կարգավորում պետք է նախատեսվի նաև կեղծ ամուսնությունների դեպքում, քանի որ կեղծ ամուսնությունը կարող է շոշափել ոչ միայն բարեխիղճ ամուսնու իրավունքների հարցը, այլ նաև առնչվել ամուսիններից յուրաքանչյուրի ժառանգի, պարտատիրոջ և կոնտրազենտների շահերը: Բերված միջազգային փորձի ուսումնասիրությունը ևս ցույց է տալիս, որ կան եվրոպական երկրներ, որոնք ընդունում են այս մոտեցումը:

Իհարկե, կեղծ ամուսնությունների բացահայտումը երրորդ անձանց կողմից չափազանց դժվար է. միայն այն, որ ամուսիններն առանձին են ապրում, չի վկայում ընտանիքի բացակայության մասին և հակառակը՝ մեկ հարկի տակ ապրելը դեռևս չի հիմնավորում ամուսնության արդյունքում ընտանիքի ստեղծումը: Դա է պատճառը, որ շատ իրավագետները կոչ են անում զերծ մնալ «մատի և մատանու արանքը մտնելուց», սակայն մեր կարծիքով կեղծ ամուսնությունը կարող է շոշափել ոչ միայն ամուսնացողների շահերը, այլ նաև հանային շահի տեսանկյունից անընդունելի լինել. երբ հասարակությունը, պետական մարմինները և կազմակերպությունները հիմնվում են ամուսնության իրավական փաստի վրա այն պարա-

գայում, երբ ամուսնությունը՝ որպես օբյեկտիվ իրականությունում գոյություն ունեցող փաստ, ընտանիքի ստեղծման հիմք, բացակայում է:

Նշված հիմնավորումներով անհրաժեշտ ենք համարում, որ կեղծ ամուսնության անվավերության պահանջով դիմելու իրավունք ունեցող անձանց շրջանակը չսահմանափակվի միայն բարեխիղճ ամուսնով, այլ վերաբերի ցանկացած շահագրգիռ անձի:

2. Կեղծ ամուսնությունների հետ կապված մյուս խնդիրը տարածական է բոլոր անվավեր ամուսնությունների առումով. Խոսքը վերաբերում է ամուսնությունն անվավեր ճանաչելու մասին դատարանի վճռի որևէ իրավական ուժ չունենալուն՝ առանց ՔԿԱԳ մարմնի կողմից գրանցման: Այսպես՝ ՀՀ ընտանեկան օրենսգրքի 20-րդ հոդվածը նախատեսում է, որ ամուսնությունն անվավեր է ճանաչվում դրա պետական գրանցման պահից: Նախ՝ նման ամուսնությունը անվավեր չի ճանաչվում պետական գրանցման պահից, այլ այն անվավեր է կնքելու պահից (այս առումով ավելի տրամաբանական է ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 304-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ դրույթը): Եթե ելնենք այն ենթադրությունից, որ օրենսդիրն իրականում ցանկացել է ամրագրել, թե որ պահին մենք կարող ենք ասել, որ ամուսնությունն անվավեր է ճանաչված, այս դեպքում կրկին խնդիր կա: Եթե ամուսնությունն անվավեր ճանաչելու բացառիկ լիազորությունը պատկանում է դատարանին, և եթե որևէ իրավաբանական փաստ ճանաչվում է դատարանի կողմից, ապա դատարանի օրինական ուժի մեջ մտած վճիռը չի կարող իրավական հետևանքներ չառաջացնել: Այսինքն՝ այս պարագայում պետք է ամրագրվի, որ ամուսնությունն անվավեր ճանաչելիս ամուսնությունն անվավեր է կնքելու պահից, և այդ փաստն արձանագրված է համարվում դատարանի վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից: Դատարանի վճիռը չի կարող իրավական հետևանքներ առաջացնել միայն եթե վարչական մարմինն այն գրանցում է. այն ինքնին իրավական հետևանքներ առաջացնող ակտ է:

ՀՀ քաղաքացիական օրենսգրքի 303-րդ հոդվածի 1-ին մասը սահմանում է, որ գործարքն անվավեր է սույն օրենսգրքով սահմանված հիմքերով դատարանի կողմից այն այդպիսին ճանաչելու ուժով (վիճահարույց գործարք) կամ անկախ նման ճանաչումից (առոչինչ գործարք):

Կրկին համեմատական տանելով քաղաքացիական օրենսգրքի հետ՝ անհրաժեշտ է նշել, որ, օրինակ, անշարժ գույքի վերաբերյալ կնքված գործարքը դատարանի կողմից անվավեր ճանաչվելու դեպքում այն այդպիսին է համարվում դատարանի վճիռն օրինական ուժի մեջ մտնելու պահից, և պետական գրանցման հետ կապված հարցերը վճռի գործողության բնականոն հետևանքն են, այլ ոչ վճռի գործողության պայմանը:

3. Կեղծ ամուսնության հետ կապված վերջին խնդիրը, որ մենք կուզեինք քննարկել սույն հոդվածի շրջանակներում, պայմանավորված է կեղծ ամուսնության՝ որպես անվավերության առաձևահատուկ հիմքի տարբերությամբ մյուս անվավերության հիմքերից: Հարցն այն է, որ բոլոր մնացած անվավեր ամուսնությունների պարագայում ամուսնացած կողմերը կարող են ընդհանուր երեխա ունենալ, կեղծ ամուսնության պարագայում մեր տեսանկյունից համատեղ երեխաների գոյությունն արդեն իսկ բացառում է ամուսնության կեղծ լինելը, ուստի գոնե կեղծ ամուսնությունների առումով չպետք է կիրառելի լինի ՀՀ ընտանեկան օրենսգրքի այն նորմը, ըստ որի ամուսնությունն անվավեր ճանաչելը չի ազդում այդպիսի ամուսնությունից ծնված կամ ամուսնությունն անվավեր ճանաչելու պահից հետո՝ երեք հարյուր օրվա ընթացքում, ծնված երեխաների իրավունքների վրա, կամ գործի հակառակ կանխավարկածը, այսինքն՝ չազդի միայն, օրինակ, հոր հետ կենսաբանական կապը հաստատվելու պարագայում: Խնդիրն այն է, որ նման նորմի կիրառումը կեղծ ամուսնությունների պարագայում ավելի է բարդացնում ծնված երեխաների իրական հայրերի կողմից իրենց ծնողական իրավունքների ամրագրման հարցը (եթե ազդի, ապա այդ հարցը

կլուծվի ընդամենը ՔԿԱԳ-ում հայրությունը ճանաչելով, իսկ եթե չի ազդում, ապա պետք է վիճարկվի գրանցված հայրությունը դատական կարգով, հետո միայն ճանաչվի հայրությունը, այն պարագայում, երբ ամուսնության կեղծ լինելը արդեն իսկ պետք է ինքնըստինքյան անվավեր դարձնի ամուսին համարված անձի հայրության գրանցումը, եթե հակառակը չի հիմնավորվում):

Սրանք կեղծ ամուսնությունների և ընդհանրապես ընտանեկան իրավունքում կեղծ իրավական վիճակների կարգավորման խնդիրների ընդամենը մի մասն են, որոնք, սակայն, մեր կարծիքով պրակտիկայում որոշակի խնդիրներ են առաջացնում նորմալ իրավահարաբերությունների գոյության համար:

**НЕКОТОРЫЕ СООБРАЖЕНИЯ О ВОЗМОЖНЫХ
ВЗАИМОДЕЙСТВИЯХ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ
ФИКТИВНЫХ БРАКОВ И ФИКТИВНЫХ СДЕЛОК**

Нора Карапетян

*Доцент кафедры гражданского права ЕГУ,
кандидат юридических наук*

Взаимодействие правового регулирования недействительных сделок, в том числе правового регулирования фиктивных сделок и правового регулирования фиктивных браков очевиден. Предмет исследования данной научной статьи является раскрытие общих черт сходств и взаимодействий правового регулирования этих двух институтов и в соответствии с этим выдвижение научных предложений. Узкий круг субъектов имеющих право оспаривания фиктивных браков, проблемы связаны с правовыми последствиями судебных постановлении, признающих недействительность брака, воздействия фиктивного брака на права детей, рожденных при этих браках вопросы которые как теоретически, так и на практике вызывают проблемы.

В результате научного исследования предлагается внести законодательные изменения в правовых нормах, касающихся состава субъектов недействительных фиктивных браков, момента, когда брак считается недействительным, правовых последствий фиктивного брака.

**SOME CONSIDERATIONS ON POSSIBLE INTERACTIONS BETWEEN LEGAL
REGULATIONS OF VOID MARRIAGES
AND VOID CONTRACTS**

Nora Karapetyan

Associate Professor at YSU Chair of Civil Law,

Candidate of Law

The interactions between legal regulations of void contracts, including formed fictive contracts and fictive marriages are obvious. The main object of the scientific article is the finalization of general aspects of the similarities of these institutes and interactions of legal regulations and making suggestions based on that. The narrowness of the list of persons having the right to dispute fictiveness of marriages, failure to bring immediate legal consequences to a decision invalidating a marriage, the impact of the fictive marriage on the rights of children born during that marriage are issues which cause problems either in theory or in practice.

Based on such a scientific research, the author suggests to make legislative amendments in legal regulations concerning the persons disputing validity of fictive marriages, the time when the marriage is considered to be invalid and legal consequences of such marriages.

Բանալի բառեր – ամուսնություն, կեղծ ամուսնություն, անվավեր ամուսնություն, երեխայի իրավունքներ, շահագրգիռ անձ:

Ключевые слова – брак, фиктивный брак, недействительный брак, недействительная сделка, права ребенка, заинтересованное лицо.

Key words: marriage, false marriage, invalid marriage, invalid contract, the rights of the child, interested person.